

Denktank toekomst gebouwen PGO

***Kerk zijn over 15 jaar. Verslag van interviews
over de toekomst van de PGO en haar gebouwen***

15 mei 2023

1. Inleiding

De kerkenraad van de PGO heeft de Denktank toekomst gebouwen ingesteld en de opdracht gegeven scenario's op te stellen voor de situatie rondom de kerkgebouwen over een periode van ongeveer 15 jaar. Voor het ontwikkelen van scenario's dient de Denktank inzicht te hebben in de wijze waarop de PGO over 15 jaar kan functioneren en in de financiële situatie over dezelfde periode. Voor beide geldt: voor zover het menselijkerwijs gesproken mogelijk is kennis te hebben van de situatie van de PGO over 15 jaar. Voorspellen kunnen we niet; we kunnen wel verwachtingen hebben en we kunnen wensen hebben.

Wat 'doet' de PGO in de periode tussen nu en 15 jaar? Hoe zien de vieringen eruit, wat is het sociale leven binnen de PGO, welke activiteiten worden binnen en rond de PGO gevoerd? En welke huisvesting hoort hierbij? Deze vragen zijn gesteld in een reeks interviews met (taak)groepen en functionarissen binnen de PGO, gehouden in de periode februari-april 2023. In bijlage 1 staat de lijst met gesprekspartners. Er gebeurt enorm veel binnen de PGO. Zie in bijlage 2 het overzicht van de diversiteit aan activiteiten die binnen onze gemeente plaatsvinden. Er is voor deze interviews een selectie gemaakt van betrokkenen bij deze activiteiten, waarbij in elk geval met alle taakgroepen en beide predikanten is gesproken.

Opzet van deze notitie. Deze notitie is het verslag van deze interviewronden. Alles wat in dit verslag staat, is afkomstig van onze respondenten. De Denktank heeft de uitkomsten van de interviews in dit verslag geordend, maar heeft niet geselecteerd en heeft geen analyse uitgevoerd op hetgeen ons verteld is. Met dit verslag kunnen gemeenteleden kennis nemen van alle informatie, meningen, voorkeuren, en dergelijke zoals deze ons ter ore zijn gekomen.

Leeswijzer. Paragraaf 2 van deze notitie gaat over de activiteiten die naar verwachting binnen en rond de PGO zullen plaatsvinden in de periode tussen nu en 15 jaar. Thema's daarbinnen zijn vieringen, jeugd en jongeren, activiteiten en één-op-één gesprekken. Paragraaf 3 gaat over de kerkgebouwen die thans in gebruik zijn.

In paragraaf 4 worden enkele dilemma's beschreven rond de toekomst van onze kerkelijke gebouwen. Paragraaf 5 bevat enkele opmerkingen over het verdere proces rond de besluitvorming. De paragrafen 4 en 5 maakten strikt genomen geen deel uit van de oorspronkelijke vraagstelling in deze interviewronde. Maar de opmerkingen zijn gemaakt en wij willen u deze niet onthouden.

2. Activiteiten op weg naar 2038

2.1. Vieringen

Wat zal blijven zijn de zondagse vieringen, de liturgische tradities die binnen de PGO positief gewaardeerd worden. Daar is een passende ruimte voor nodig, een heilige, sacrale ruimte. En daarbij een ruimte voor ontmoeting. De aantallen aanwezigen bij vieringen zullen teruglopen. Een factor hierbij is de mogelijkheid om vieringen via streaming te volgen. Op dit moment zijn er gemiddeld 100 kerkgangers en een even groot aantal volgt de dienst via kerkdienstgemist.nl.

Diversificatie van liturgische vormen – verscheidenheid, verbreding - is een ontwikkeling die al enige tijd gaande is en die door zal gaan: Taizé-vieringen, Iona, Top2000, diaconale diensten, kinderdiensten 's middags, de kerk open op dinsdag, de kerk open op woensdag, de Preek van de Leek, en dergelijke. Deze ontwikkeling is beschreven in het beleidsplan. De kerk is meer dan alleen zondagochtend. Een flexibel in te richten ruimte is nodig om uiteenlopende typen vieringen mogelijk te maken. Bij vieringen past b.v. een icoon aan de muur. Vieringen met kleinere groepen heeft

toekomst. Het vraagt om diverse ruimtes, van sacraal tot seculier. Liturgie vieren kan overal, maar het helpt om dat in een ruimte te doen waarin al een wolk van gebeden hangt. Kerkmuziek maakt deel uit van de vieringen (orgel, kerkszang). De muziek zal zichzelf wel meewontwikkelen met de tijd. Het beleid is al jaren dat er een divers aanbod is van kerkmuziek; piano, orgel, groepen, koren, oefenen met elkaar voor de dienst, cantatedienst, De toekomst zal uitwijzen welke vormen hier voor gevonden worden.

Er zijn daarnaast activiteiten – bijvoorbeeld Zin in het weekend – waar de aard van de ruimte minder uitmaakt. Een kerkelijke omgeving is niet nodig en ook niet bezwaarlijk. Er is tegenwoordig bij velen een ‘nieuwe openheid’ ten opzichte van kerk en religie.

Diversiteit is het patroon voor de toekomst en we zijn daar nu twee jaar actief mee aan het werk. Het is nog niet duidelijk of de aanzetten tot diversiteit leiden tot een groeiende belangstelling voor PGO-activiteiten. Het proces naar diversiteit heeft de tijd nodig om profiel te krijgen. Het is een proces waarin nieuwe dingen uitgeprobeerd worden; er is ruimte voor experimenten.

Voor jongeren is de zondagse dienst minder belangrijk. Het traditionele beeld van een gezamenlijke kerk die verbindt, is er niet meer. Het bestaan van diverse kleine kringen van mensen binnen de kerkgemeenschap, behoudt een belangrijke functie. De eredienst zal zeker wel blijven bestaan. Aandachtspunten hierbij zijn:

- Toegankelijkheid: de fysieke toegang tot het kerkgebouw en de reis van de woning naar de kerk. De autodienst is belangrijk, al vinden mensen het soms lastig deze in te schakelen.
- Tijdstippen: mensen op leeftijd lukt het niet altijd om al vroeg in de kerk aanwezig te zijn. Soms zijn ze afhankelijk van anderen. Overwogen kan worden de dienst later te laten beginnen, bijvoorbeeld om 10.30 of 11.00 uur. Je kunt ook denken aan een gezamenlijk ontbijt vooraf voor wie dat wil
- Streaming: er is een blijvende behoefte om thuis de dienst te kunnen volgen; ook al blijft dit voor velen een 2^e keuze, want men mist dan toch de gemeenschap.

2.2. Jeugd en jongeren

4 – 12 jaar

De kindernevendienst werkt niet meer; dit wordt alleen tijdens feestdagen aangeboden. Betrekkelijk nieuw zijn de knutselmiddagen - ‘kinderkerk’ - op zondagmiddag, eens in de 6/7 weken, met nu 12 – 15 kinderen. De jeugdzolder in de RBK is daar heel geschikt voor, de kinderen kunnen rommel maken, ze hebben een eigen inrichting, kastruimte; het is in letterlijke zin een warme ruimte (de activiteiten vinden vooral in het najaar en de winter plaats). De ruimte is midden in het dorp en daar komen de meeste kinderen vandaan er komen weinig uit Haaswijk. Ouders komen hun kind lopend brengen. Kinderen nemen kinderen uit de eigen straat mee. De ruimte is geschikt voor spel maar ook voor ‘kinderkerk’, een bijbelverhaal – de kinderen zitten in een kring rond de kaars. Voor de kinderen is het belangrijk dat het voelt als hun eigen ruimte. Het geeft hun veiligheid en voorspelbaarheid en ze voelen zich er thuis.

Een eigen ruimte voor de kinderen betekent wel dat volwassen kerkgangers er niets van zien. Maar soms is er in de kerk iets van te zien, bijvoorbeeld een video, foto’s of een maquette of wanneer de voorganger producten van de kinderen toont.

Experimenten met de kliederkerk komen er aan, met inbegrip van contacten met ouders en grootouders (leeftijd-doorbrekend werken). Dat vraagt om een gebouw met verschillende ruimtes voor verschillende activiteiten rond eenzelfde thema, met centraal de kerkzaal waar wordt begonnen en geëindigd. Het vindt plaats op zondagmiddagen. Niet alle kinderen houden van knutselen, dus er

moet ook ander aanbod zijn zoals een parcours of een speurtocht in de kerkzaal. De kliederkerk is een viering met een zegen en een zegenlied; dat vraagt een geschikte ruimte. De RBK leent zich voor een kliederkerk beter dan de GWK/WBE. Voor kinderactiviteiten is een bruikbare buitenruimte een groot voordeel. Denk aan een schommel of veldje om te voetballen.

Het Dorpscentrum heeft op zichzelf geschikte ruimte voor de activiteiten van de groep 4-12. Maar .. de kleinsten hebben de toekomst en we zouden het als opdracht kunnen / moeten zien dat we voor hen fysieke ruimte houden / maken in een kerkgebouw. Bovendien bevinden zich in een kerkgebouw ook alle religieuze elementen waarmee kinderen dan spelenderwijs bekend worden.

Van groot belang zijn de scholendiensten rond Kerst en Pasen van de Leidse Houtschool en de Hofdijckschool. Daar is een grote kerkruimte voor nodig; de kerk zit met kinderen en ouders bomvol. 's Ochtend drie kleuterklassen, 's avonds groep 3 – 8 met ouders. De PGO-predikanten zijn sinds twee jaar hierbij betrokken, vooral bij de Leidse Houtschool. Wellicht raken meer scholen hierbij betrokken. Er is wel weer opnieuw een lijntje gelegd richting de Joris de Witteschool in Haaswijk.

Tieners

Bij deze groep – in de opbouwfase, begonnen in oktober 2022- gaat het erom dat ze het leuk en gezellig vinden en onderling een band hebben. Belerende activiteiten passen niet in deze groep. Er zijn nu zo'n 8 kinderen. Voor de tienergroep is een keuken een groot voordeel. Ook andere faciliteiten zoals een beamer om b.v. filmpjes te laten zien, is van belang. Dat er nu een ruimte is met lekkere hangbanken is heel prettig, een eigen ruimte in de kerk. Het is niet goed te voorspellen hoe deze groep zich zal ontwikkelen. Het wordt een proces waarin zal blijken wat wel en wat niet werkt. Onderdeel van het proces is – het verkennen van mogelijkheden voor – samenwerkingen in het dorp en in de regio.

Een richtinggevende gedachte is: 'Vergeet niet te verwachten'. Wanneer we kinderen niet meer in de kerk verwachten, zullen ze er niet zijn.

2.3. Activiteiten

Binnen en rond de PGO vinden op ruime schaal allerlei soorten bijeenkomsten – gesprekken, maaltijden, verstillings, voordrachten, lezingen, etc. - plaats waarvoor ruimte nodig is. Het vereist flexibel inrichtbare ruimtes in een kerkelijk gebouw of soms ook buiten een kerkelijk gebouw. Zie voor het totaaloverzicht van de activiteiten bijlage 2. In bijlage 3 worden per gebouw de activiteiten beschreven.

De Taakgroep VOS maakt veel gebruik van ruimtes in het Dorpscentrum, zoals destijds afgesproken. Als voor een bepaalde activiteit de ruimte in het Dorpscentrum niet passend is – bijvoorbeeld een voorstelling waarbij een podium nodig is – dan wordt daarvoor de RBK gebruikt.

De Taakgroep wil een relatie leggen tussen het geloof in brede zin en de moderne wereld. Hoe kan je vanuit je geloof in deze wereld staan en omgekeerd, hoe kan je in deze wereld staan, gerelateerd aan brede geloofstradities. Kerk zijn in de samenleving vraagt om openstaan voor vragen over zingeving. In de programma's zal wel enige vernieuwing gaan plaatsvinden.

Er vinden binnen en rond de PGO allerlei vernieuwende activiteiten plaats zoals deze in het beleidsplan zijn genoemd (2e spoor). Maar dat is nu nog niet zo makkelijk te vinden. Er is niet een 'programmaboekje' waar dat allemaal in staat en er is niet één 'eigen' plek waar de activiteiten zich concentreren.

De bezoekers van VOS-activiteiten zijn in het algemeen behoorlijk op leeftijd; die vallen een keer weg. En dan is de vraag of een andere generatie dat gaat opvullen. Een toekomstbeeld, waarover het denken net is begonnen, is een Centrum voor Bezinning, Beleving en Verdieping, ook in oecumenisch verband. Dit is ook gericht op inspiratie. Er zijn contacten met de Hooglandse Kamer en met de bibliotheek en de boekhandel. Denkbaar is dat dit concept een bredere (relatief jongere) doelgroep trekt. Er is in Oegstgeest e.o. een ruim aanbod van andere organisaties en aan zaalruimte voor

lezingen en dergelijke. Het Centrum kan gehuisvest zijn in een multifunctionele accommodatie; één van de twee kerken fungeert dan als liturgisch centrum voor kerkdiensten.

Bij het onderling pastoraat gaat het om gesprekken in kleinere groepen - huiskamergesprekken - met de mogelijkheid van samen eten. Deze bijeenkomsten kunnen bij mensen thuis worden gehouden of in een zaaltje bij één van de kerken of in het Dorpscentrum. Voor kleine groepen is de grote zaal van WBE te groot en daardoor minder prettig. En in WBE wordt een keuken gemist. Van belang is dat een ruimte een fijne sfeer heeft en dat het vertrouwd is. Het is daarom prettig als het bij iemand thuis kan plaatsvinden. Bij die huiskamergesprekken komen vaak de meelevende, betrokken kerkleden. De gesprekken zorgen voor verdieping. Buitenstaanders gaan deze drempel niet zo makkelijk over. Voor de toekomst ziet het onderling pastoraat dat er meer met geloof gedaan kan worden in een kleine setting, waar uitwisseling over het geloof kan plaatsvinden. Daarvoor moet de kerk vooral in de wijken aanwezig zijn. Wellicht zelfs evangelisatie bedrijven. Het zou wenselijk zijn als er vooral in de buitenwijken (Poelgeest, Nieuw Rhijnegeest) plekken zijn die hiervoor kunnen worden gebruikt

De Seniorenactiviteiten omvatten:

- De Koffiekamer is een pastorale groep, vindt maandelijks plaats, op de eerste donderdagochtend van de maand, in aanwezigheid van een predikant.
- Er zijn drie kringen, gespreksgroepen; de meeste deelnemers zijn 75+. Circa 20 personen nemen deel; dit aantal is redelijk stabiel. Er is enige vraag naar een vergelijkbare groep 60 – 75. Men komt ook wel bij elkaar thuis in groepen van circa acht personen. De grote zaal in WBE is heel plezierig, men komt er graag; de RBK wordt te koud gevonden. Voor de groep 70+ is de GWK te ver weg, men komt bij elkaar in de RBK en het DCO. Een bepaalde periode hebben op zaterdagen in de RBK catechesedagen plaatsgevonden, tot aan de corona-periode. Voor de bijbelkring geldt dat het hoogbejaarde mensen zijn die er aan deelnemen. In verband met vervoer helpt het als er een makkelijk te bereiken centrale plek is. Dat kan ook bij iemand thuis zijn.
- Senioren kerstfeest. Wordt bezocht door degenen die bij de koffiekamer aanwezig zijn maar ook door anderen. Deze vindt op een middag plaats, voor de coronatijd in combinatie met een maaltijd. Capella zingt. Het kerstfeest vindt doorgaans in het DCO plaats.

Het is niet te zeggen hoe lang deze groepen blijven bestaan. Maar zolang ze bestaan is er (ontmoetings)ruimte nodig: WBE, soms in het DCO, soms in de RBK. De meeste aanwezigen waren georiënteerd op de GWK; het heeft ook met hervormd vs. gereformeerd te maken. Sommigen bezoeken nu andere kerken in de regio in de periode dat de diensten in de RBK plaatsvinden. Het WBE is een zeer geschikte ruimte; een specifiek kerkelijke ruimte is niet nodig; de context is meestal huiskamerachtig.

De gebouwen maken het mogelijk om meer activiteiten te organiseren in de pastorale sfeer. Het is vooral het beperkte – en afnemende – aantal vrijwilligers dat grenzen stelt aan uitbouw van activiteiten.

Er is geen overlap tussen de meer op ontmoeting gerichte activiteiten enerzijds en pastorale activiteiten anderzijds. Als ouderen iets gaan mankeren verschuift het accent naar de pastorale kant. De predikanten zorgen er tijdens de koffieochtenden voor dat alle aanwezigen aan het gesprek kunnen deelnemen (rondlopen met de microfoon). Inhoud en gezelligheid lopen door elkaar heen.

Vanuit de Taakgroep Diaconie en Zending is het gewenst dat de PGO beschikt over een fysieke ontmoetingsplek, een gemeenschappelijk huis, in het centrum van Oegstgeest. Daar is plaats voor anderen, waar integratie met andere kerkelijke geloofsgemeenschappen kan plaatsvinden, om elkaar aan te vullen en taken gezamenlijk te kunnen oppakken. Onderlinge samenwerking met bijvoorbeeld

RK, NGK en GKV kan geïntensiveerd worden, Zo'n (gedeelde) plaats biedt speelruimte en faciliteiten, ook gelet op het feit dat de PGO bij te dragen heeft aan maatschappelijke hulpvragen. Een goed geoutilleerde keuken maakt in elk geval deel uit van zo'n ruimte. Bij 'plaats voor anderen' denkt de TGD&Z ook aan migrantenkerken, die in de toekomst mogelijk ruimte zoeken om te vieren. Om als geloofsgemeenschap ook in de toekomst aanwezig te kunnen blijven in de samenleving, is het nadrukkelijk van belang dat er (een) ruimte is voor kinderen en jongeren. Zo'n ruimte biedt ook kansen andere doelgroepen bij de PGO te betrekken (denk aan voorbeeld van het M25-project van Diaconaal Centrum de Bakkerij, waar jongeren bij het diaconaat worden betrokken). Daarbij gaat het niet om een missionaire doelstelling om meer mensen als lid van de PGO te werven; het gaat er om dat de PGO bij dit soort initiatieven duidelijk zichtbaar is voor de buitenwacht. Dat zal op een of andere manier vruchten afwerpen. Een bijzondere wens van de TGD&Z is dat de PGO bijdraagt aan ruimte waarin tijdelijk asielzoekers/statushouders kunnen worden gehuisvest (overloofunctie, zie 'de Thuisgevers'). Bij dit alles is er wel de vraag welke de taakopvatting van de toekomstige PGO zal zijn: zal de PGO zich dan als opdracht stellen om een bijdrage te leveren aan het verlichten van maatschappelijke nood, zeker als er een beroep op de kerk wordt gedaan? Heeft de PGO hierin een aanvullende maatschappelijke betekenis, naast de overheid?

Er zijn twee bibliodramagroepen en een bibliodansgroep. De dramagroepen hebben elk een eigen karakter, waardoor het verschillende mensen aantrekt, ook met een andere visie op bijbel en theologie. Het bijzondere is dat alle drie activiteiten een brede groep Christenen trekken. Vanuit diverse kerken en diverse woonplaatsen komen de deelnemers naar de groepen toe. Sinds enige tijd zijn de drama-groepen verhuisd van de kerkzaal in de RBK naar het WBE. Deze ruimte is groot genoeg en biedt meer comfort (warmte) en bovendien kun je elkaar beter verstaan. In de RBK vervliegt het geluid als je op iets meer afstand van elkaar staat. De sfeer is ook prettig. De groepen hebben een ruimte nodig die op verschillende manieren gebruikt kan worden: een plek om een kring te maken met stoelen, een open ruimte om te spelen en diverse werkvormen te gebruiken. Het is fijn als er b.v. een paaskaars aanwezig is. De bibliodansgroep is in de RBK gebleven. Alhoewel het in de kerkzaal minder comfortabel is qua warmte, is het toch prettig om daar te werken. Het is een flexibele ruimte: stoelen kunnen eenvoudig aan de kant, de tafel en andere liturgische attributen kunnen opzij worden gezet, waardoor er een grote vrije ruimte ontstaat om te bewegen. Ook alle loopruimtes en achter in de kerk worden gebruikt. Aan de zijkant wordt een grote kring gemaakt waarin wordt gestart en afgesloten. Het feit dat het een liturgische ruimte is, draagt bij aan de beleving. Er hangt een fijne sfeer en op een houten vloer is het prettig dansen. Tegenwoordig komt de muziek vanuit een draagbare box, waardoor de grote muziekinstallatie uit de RBK (staat in de jongerenruimte) niet langer nodig is. De ruimte in de GWK lijkt minder geschikt voor bibliodans, want deze is kleiner en minder flexibel. Er zou een keer moeten worden uitgetoetst wat de mogelijkheden voor dans zijn. De grote zaal in WBE is te beperkt in ruimte, zowel in omvang als in hoogte. Eventueel is te onderzoeken of de kerkzaal in het Dorpscentrum een optie is of de kerkzaal in de Rehoboth-kerk (huren). Een grote ruimte met een heilig, liturgisch karakter past het best. Het is in praktisch opzicht fijn om een centrale plek in het dorp te behouden, omdat twee van de begeleiders met de trein komen. Voor de toekomst zullen vormen als bibliodans en bibliodrama belangrijk blijven. Het gaat hier over zingeving en verdieping, het onderzoeken van raakvlakken tussen verhalen en thema's uit de bijbel in je eigen leven. Het uit het hoofd stappen en juist ervaren en voelen wat er gebeurt. Geschikt voor jong en oud, kerkelijk betrokken of vanuit de verte geïnteresseerd in de verhalen. Alhoewel het grootste deel van de deelnemers 50+ is, haken elk jaar nieuwe mensen aan.

Het Running Diner vindt plaats vanuit de RBK. Start en afsluiting vinden daar plaats. Gemiddeld nemen zo'n 70 personen er aan deel. Het geheel duurt van 1700 tot 2130 uur, exclusief voorbereiding. De afsluiting omvat ondermeer een toetjesbuffet; hiervoor is nodig een lange tafel, servies en bestek, en een keuken, vooral vanwege de afwas. De ruimte moet informeel ingericht

kunnen worden. Het vindt plaats in een periode waarin het lang licht is en in principe niet koud dus verwarming is niet nodig. Het is van belang dat het (deels) in een kerk plaatsvindt: het is een PGO-activiteit. Om deze reden is bijvoorbeeld het Dorpscentrum als centrale locatie minder passend. De GWK is minder geschikt vanwege de kwetsbaarheid van het gebouw. De gastadressen zijn overwegend in de buurt van de RBK; dat is niet goed te verklaren. Bij de toedeling van deelnemers aan gastadressen wordt mede rekening gehouden met mobiliteit en reisafstand. Het Running Diner is een concept dat staat. En het is niet de verwachting dat het concept op korte termijn gaat veranderen. Het is wel zo dat het vooral ouderen zijn die deelnemen. Het kan dan ook zijn dat de aanmeldingen gaan teruglopen. Dat zou betekenen dat het WBE relatief beter bruikbaar zal zijn.

Het jaarlijkse kerstspel levert een bijdrage aan het nieuwe-kerk zijn door de PGO. Het is een toegankelijke manier van gemeente-zijn en van kerkvorming, waarbij niet alleen de eigen leden deelnemen en het kerstspel bezoeken, maar juist ook mensen van buiten de PGO. Nadrukkelijk worden bezoekers verwelkomd in het eigen huis van de PGO, de RBK; op deze manier krijgen zij een ander c.q. aanvullend beeld op wat de PGO is en doet. E.e.a. maakt dat er op kerstavond een goede balans is tussen een klassieke kerstviering in de GWK enerzijds en een breed opgezette eigentijdse bijeenkomst aan het begin van die avond in de RBK. Kerst is bovendien een belangrijk moment voor een evenement als dit, want dat is ook voor niet-PGO-ers / niet kerkbezoekers herkenbaar uit de christelijke traditie.

Het kerstspel is destijds ontwikkeld op basis van de mogelijkheden van de RBK. Dat geldt niet alleen de uitvoering in de kerkzaal, maar ook de omliggende ruimtes. Denk daarbij aan de mogelijkheden tot repeteren, opslag van materialen, gebruik van technische hulpmiddelen en de aanwezigheid van toiletten en een keuken. Ook in die zin is de RBK het ideale gebouw.

De GWK en het DCO zijn om verschillende redenen minder passend als locatie voor het kerstspel in de huidige vorm. Voor de GWK geldt dat de voorzieningen niet aansluiten bij het concept waarbij veel aandacht is voor interactie. Bij een uitvoering van een kerstspel in de GWK moet er een heel nieuw concept worden ontwikkeld. Het voorzieningenniveau van het DCO sluit evenmin aan, maar het DCO heeft als hoofdbezwaar dat de bezoekers en spelers niet in het huis van de PGO zijn en dat is het leidende principe.

2.4. Eén-op-één gesprekken

Er moet voor de predikanten ruimte zijn voor een-op-een gesprekken. De Huiskamer (soms de Familiekamer in WE) wordt gebruikt voor 1:1 gesprekken. Het is een plaats met voldoende privacy. Bij voorkeur hangt er een icoon aan de muur, om duidelijk te maken dat het gesprek wordt gevoerd met een geestelijke.

Een vraag is of een plek in het DCO zou kunnen leiden tot meer aanloop; dat is nog nooit gebeurd, dus dat is niet bekend. Een ruimte met deze functie hoeft niet per se in een kerk te zijn.

Er is toenemend behoefte aan sacrale ruimtes, want die zijn er niet zoveel. Daarvoor is een kerkgebouw de aangewezen ruimte, meer dan bijvoorbeeld het Dorpscentrum.

3. Gebouwen

3.1. Algemeen beeld

Over de huidige situatie – twee kerkgebouwen in gebruik – zijn twee typen kwalificaties gegeven:

- Huidige situatie: De ruimte die we nu hebben is geweldig: twee heel verschillende kerken waardoor een diversiteit aan activiteiten mogelijk is. En: de PGO heeft nu teveel ruimte voor de activiteiten die plaatsvinden.

- Toekomst: De kerk krimpt; over 15 jaar is één kerkgebouw voldoende, het liefst met daarbij een flexibele schil aan ruimtes voor diverse activiteiten. En: De eredienst is en blijft de basis, ook waar het de gebouwen betreft; centraal staat een sacrale ruimte.

Vastgoed-in-bezit trekt een zware wissel op vrijwilligers. Het wordt steeds lastiger om vrijwilligers te vinden voor het gebouwbeheer.

Gebouwen zijn voor een kerkelijke gemeente niet absoluut nodig om zich in de wereld te manifesteren.

De twee kerkgebouwen vullen elkaar zeer goed aan, een weldadige situatie. Dat geldt ook voor vergaderruimtes.

GWK en WBE bieden te weinig plek voor alles wat er nu in PGO-verband plaats vindt in RBK, GWK en WBE. Er kan wel worden uitgeweken naar de RBK, maar daar is het wel erg koud in de winter, tenzij er hoge kosten gemaakt worden om het gebouw of bepaalde ruimtes te verwarmen.

Beide kerken beschikken over orgels die (groot) onderhoud behoeven, de RBK is dat zelfs zeer dringend. Beide orgels bieden de mogelijkheid van concertant gebruik. Dat is een mooie gelegenheid om het gebruik te bevorderen en te laten zien wat de PGO in huis heeft.

3.2. Waarderingen van de kerkgebouwen

Regenboogkerk

Alle PGO-activiteiten, ook die in de lijn van diversificatie, kunnen in de RBK plaatsvinden. Alleen een goede keuken ontbreekt; denk aan de sobere maaltijden of andere vormen van samen koken en samen eten.

De RBK is een liturgisch mooie kerk, groot van omvang, ruimtelijk, goede faciliteiten zijn aanwezig; flexibele inrichting; mooie lichtinval. De activiteiten in de RBK zijn vooral gericht op ontmoeting, flexibel, dynamisch, eigentijds. De RBK biedt wat meer mogelijkheden om te kunnen variëren in muziek en vieringen. Het avondmaal kan hier in de kring worden gevierd. De kerkzaal biedt meer ruimte om een tafeltje neer te zetten met spullen voor kinderen.

De RBK is veel groter dan de GWK en biedt ook mogelijkheden voor opstelling in een kring. De kerk is heel flexibel voor kerkdiensten in allerlei vormen. Maar er zijn ook wel beperkingen. Bijvoorbeeld, in de huidige / traditionele opstelling is de dominee niet goed zichtbaar: deze staat gelijkvloers. En de verstaanbaarheid buiten de ringleiding laat te wensen over.

Het koffie drinken na de dienst is in de RBK problematisch: de dienst en het koffiedrinken lopen teveel in elkaar over. Het koffiedrinken vindt plaats opgepropt in een hoekje in de verder dan lege kerk.

De kosten van gebruik van de RBK zijn heel erg hoog, vooral de verwarming kost veel. Van die kosten wil je als krimpende gemeente wel af. De duurzaamheid is problematisch. De eigen inkomsten van de RBK zijn beperkt; wellicht zijn er mogelijkheden om onze faciliteiten aan te bieden aan de christelijke vluchtelingen in ons dorp.

's Avonds ziet het er doods uit.

Een aspect van duurzaamheid is wanneer de PGO een deel van de grond rond de kerkgebouwen samen zou kunnen bewerken (moestuin) en ervan zou kunnen eten.

De technische ondersteuning is noodzakelijk en blijft noodzakelijk; in de coronaperiode is gebleken hoe goede audiovisuele middelen helpen in het gemeente-zijn. Diensten worden ook nu nog goed bekeken (2/3 in de kerk, 1/3 buiten de kerk (en misschien is de verhouding wel 50/50). Het aantal mensen dat deze ondersteuning behoeft, zal toenemen.

Groene of Willibrordskerk

De GWK is een mooie oude kerk, sfeervol en met tal van historische waarden waar veel mensen van kunnen genieten. Het heeft een fijne, klassieke sfeer. De kerk is gericht op aanbidding, op het sacrale, heiligheid. De kerkzaal is intiem, liturgisch heel mooi. De plek is er al eeuwen, mede door de aanwezigheid van de begraafplaats. De GWK is meer een klassieke ruimte en biedt dus ook de mogelijkheden voor een klassieke invulling.

Het gebouw is beperkt flexibel indeelbaar. Bijvoorbeeld een kerstspel in z'n huidige opzet is in de GWK niet mogelijk. Het kan ook heel vol zijn. En de capaciteit is beperkt.

Het zicht vanuit de zijbeulen en achterin is beperkt.

Er zijn in het gebouw geen faciliteiten; voor alles (toiletten, koffie & thee, etc.) moet men naar WBE.

De ligging is excentrisch, buiten het dorp.

De GWK heeft via rouw- en trouwdiensten eigen inkomsten.

Begravenissen beperken de flexibiliteit in het gebruik van GWK en WBE - hoe meer begravenissen, hoe meer beperkingen.

De vraag is of de GWK aantrekkelijk is voor jongeren.

Dorpscentrum Oegstgeest

Het DCO is geen kerkgebouw van de PGO; maar is in de interviewronde regelmatig ter sprake gekomen omdat een aantal PGO-activiteiten plaatsvinden in het DCO. Hieronder volgt een aantal opmerkingen over het DCO.

Het DCO voelt niet als PGO-kerk-gebouw. Het is wel zo dat in het DCO veel PGO-leden als vrijwilliger actief zijn. Maar dat maakt het niet tot ons gebouw. Wij moeten ruimtes reserveren en we hebben er geen sleutels van. Belevingen hierover bij PGO-leden zullen per persoon verschillend zijn.

Een voordeel van het DCO is dat er ook andere bezoek in het gebouw is waardoor het meer openbaar is. Mensen zonder kerkelijke achtergrond gaan wellicht eerder naar het DCO dan naar een kerk. Onderwerpen van een meer algemene thematiek, bijvoorbeeld milieu, passen beter in het DCO dan in de kerk.

De faciliteiten van het DCO worden positief gewaardeerd, waaronder de keuken.

Voor opvang van vluchtelingen is het DCO een betere plek dan onze twee kerkgebouwen. Ieder gebruik van onze eigen gebouwen vergt inzet van onze eigen vrijwillige gebouwbeheerders.

Voor gebruik van ruimtes in het DCO wordt betaald – de ruimte wordt gehuurd. DCO is licht bureaucratisch; in eigen ruimtes van de PGO zijn we flexibeler.

4. Dilemma's en afwegingen

Enkele gesprekspartners hebben dilemma's en afwegingen geformuleerd rond de keuze inzake de gebouwen die bij de PGO voorligt. Hieronder volgen enkele van deze dilemma's en afwegingen.

De kerk herbergt een sacrale ruimte. Daarnaast moet er in of nabij de kerk ruimte zijn voor andere activiteiten binnen de PGO. Die ruimte moet een inloofunctie met een aantal voorzieningen hebben en het karakter van "ons huis". Sacrale functie en inloofunctie kunnen onder één dak gepositioneerd zijn. Op dit moment heeft het DCO voor de PGO niet deze inloofunctie.

Een beslissing over de huidige gebouwen is zeer lastig omdat ze niet vergelijkbaar zijn. Het is zo dat alles wat in beide gebouwen gebeurt, geconcentreerd kan worden in een multifunctioneel kerkelijk centrum, waarbij één van de huidige kerkgebouwen wel het liturgische centrum voor de kerkdiensten blijft. Een vraag is in welke mate de GWK voldoende eigen inkomsten heeft uit vooral diensten bij begrafenissen. En of de vrijwilligers blijven als het gebouw niet meer eigendom van de PGO zou zijn.

De GWK is meer een klassieke ruimte en biedt dus ook de mogelijkheden voor een klassieke invulling. De RBK biedt wat meer mogelijkheden om te kunnen variëren in muziek en vieringen.

We zouden een kerkelijk centrum moeten hebben, verschillende ruimtes (groot – klein), flexibel in te richten makkelijk te verwarmen, makkelijk verhuurbaar. Met een keuken. Maaltijden, voorstellingen, dans, .. Dit zou ook een gastvrije, open ruimte moeten hebben, transparant.

Met het oog op verhoging van de inkomsten is intensivering van de verhuur een mogelijkheid om verder te onderzoeken. Maar er gelden belemmeringen in de sfeer van concurrentie met DCO en de Paulus en van ondersteuning door (onze) vrijwilligers.

De PGO levert al jarenlang in op haar eigen vermogen. Gebouwen kunnen, vanwege de kosten, het vermogen, en daarmee de beleidsruimte van de gemeente in de weg staan.

Bij een scenario waarin de GWK de centrale kerk is, zijn er mogelijkheden voor flexibiliteit elders in het dorp:

- voor grote activiteiten als het kerstspel kan sporthal De Cuyl gehuurd worden
- er zijn buitenruimtes beschikbaar voor kinderactiviteiten
- het Dorpscentrum kan ruimte bieden aan de Preek van de Leek; er is veel voor te zeggen om het Dorpscentrum, centraal in het dorp gelegen, meer te benutten voor PGO-activiteiten.

Denkbaar is de GWK in een aparte stichting onder te brengen en die te bestemmen voor enkele functies - uitvaarten, huwelijken, bijzondere diensten. In dit verband speelt ook dat rouw- en trouwdiensten veel inzet van PGO-vrijwilligers vergen, waarbij de vraag is of die inzet ook in de toekomst verzekerd is.

Terzijde:

De visie van een 'kerkenarchitect' op de huidige inrichting van de GWK: De inrichting nu lijkt op die van een bioscoop. Er is eenrichtingverkeer vanuit de dominee naar de kerkgangers,

mede vanwege de dwars opgestelde tafel. Een kerk heeft vier gebieden: (1) de entree, nog een onderdeel van het wereldse; (2) de culturele sfeer = gewelven, ramen, verlichting; (3) het zitgedeelte; (4) het sacrale gedeelte, het koor dat af en toe gebruikt wordt. Het mooiste is wanneer de opstelling een cirkelvorm heeft; men kan achterlangs lopen om op de plek te komen die past bij de gewenste afstand tussen jou en het sacrale gedeelte. Het verhoogde gedeelte in de kerk kan verlengd worden; de dominee is dan beter zichtbaar en meer onderdeel van de gemeente. Dit biedt aanknopingspunten voor de inrichting van de GWK. Het moet naar de inrichting geen begrafeniskerk worden.

In de raadpleging is het onderstaande als een toekomstbeeld naar voren gebracht:

- Gebruik de GWK voor alle spirituele, geloofszaken en wees met je andere activiteiten present midden in het dorp in het nieuwe kerkelijk centrum waarover door DCO/NGK wordt nagedacht.
- We moeten als PGO lichter worden: geen grote kapitaalsinvesteringen doen. Ga huren en je vooral verbinden met andere clubs. Samenwerken. We moeten leren delen in de kerk. Je gaat toch ook niet een groot huis kopen omdat je 1x per jaar groots je verjaardag wilt vieren. Wil je de generatie na ons opzadelen met deze zwaarte?
- We moeten toe naar een andere opzet die meer past bij deze tijd: flexibilisering ook in de opzet van onze activiteiten. Geen grote zware taken voor vrijwilligers, maar kleinere taken/projecten. De vraag is daarbij ook: stop je liever je geld in stenen of in mensen?
- Als je kijkt naar de krimpende ledenaantallen, dan kom je uit op 1 plek en dat moet dan een verdienmodel zijn. Liever nog vandaag dan morgen

5. Proces

In de gespreksronde zijn enkele opmerkingen genaakt over het proces naar besluitvorming over de PGO-kerken. Deze zijn hieronder samengevat.

Als er tussen beide kerken gekozen moet worden, dan is dat een duivelse keuze. Het is nog maar de vraag of er gekozen moet worden. Er zijn andere scenario's denkbaar in een periode van 15 jaar; misschien valt de terugloop van kerkleden mee, misschien komt er een fusie, wellicht zijn er mogelijkheden de inkomsten van de GWK te vergroten. Misschien kunnen we het nog een aantal jaren financieel uitzingen met twee gebouwen en proberen we in de tussentijd om nieuwe mensen bij de kerk te betrekken. Dit kan uiteindelijk een aanzuigende werking hebben.

Als uitgangspunt kan gelden om opties zo lang mogelijk open te houden. Ook om te zien welke de (demografische en financiële) gevolgen zijn van de nu in gang gezette diversifiëring. Geef het tijd, want we zijn aan het bouwen. De PGO moet een open oog hebben voor kansen die zich voordoen; we moeten flexibel genoeg zijn om op kansen in te spelen. Het proces moet niet alleen gaan over wat de PGO thans bezit, maar ook over geheel nieuwe opties.

In dit verband is een overweging samenwerking te zoeken met andere protestantse groeperingen in Oegstgeest.

Bijlage 1: Gesprekspartners interviewrondes

Taakgroep Eredienst en Kerkmuziek
Hans Hogerzeil, Nereida Lugo-Flores

Taakgroep Vorming, Oecumene en Samenleving
Margo Mulder, Sandra van Iterson, Niek Smit

Taakgroep Jeugd en Jongeren
Pieterneel Kamphuis, Maartje van Rijnsoever, Sandra van Iterson

Taakgroep Diaconie en Zending
Martine Delver, Guusje Onderwaater, Wolter Mooi

Pastoraal kernteam
Marga Hoogenkamp, Cobie Visée, Gerry Jansen, Hage Verdun, Hennie Dijkhuis

College van Kerkrentmeesters
Maurice van den Heuvel, Dieneke van Os, Aad den Heijer

Predikanten
Richtsje Abma, Rian Veldman

Dagwacht
Aart Verburg, Mart Binnendijk, Rineke Schwencke, Wilfried Mulder

Kerkmusici
Leonard Seeleman, Pauline Verkerk

Werkgroep Duurzaamheid
Ronald Vermerris, Pauline Verkerk

Kerstspel
Anja Froeling, Margreet Osinga

Bibliodrama, bibliodans
Nelleke van der Oord, Riëtte Beurmanjer, Neely de Ronde, Mariëlle Roosen

Running Diner
Joske Kortleve

Senioren
Fietje Bleichrodt

Bijlage 2: Activiteiten binnen de PGO

Activiteiten PGO	Ruimte						Frequentie	Dagdeel
	RBK kerk	RBK zalen	GWK kerk	WBE	DCO	Elders		
Vieringen								
Zondagochtendienst							elke zondag	zo mo
Taizé-viering							1x p mnd	zo av
Vieringen 40 dagen tijd							3 av p jr	do av, vr av, za av
Jeugdmiddag							2/3 x p jr	zo mi
Crèche							incidenteel	zo mo
KND							incidenteel	zo mo
Avondgebeden							6x p jr	wo av
Dagwacht							elke week	di mo
Op adem komen							elke week	wo mi
Bijzondere diensten							incidenteel	za mi of zo mi
Vergaderingen								
Kerkenraadsvergadering							4x p jr	do av
Breed Moderamen							6x p jr	do av
Taakgroepoverleg								
- Diaconie & zending							6x p jr	do av
- Pastoraat							8x p jr	
- Jeugd en jongeren							4x p jr	
- VOS							3x p jr	wo av
- TEK							5-6 x p jr	wo mi
- CVK							8x p jr	ma av
Bezoekgroep							4x p jr	
Gemeenteavond							2x per jaar	ma av
Divers overleg kl. Groepjes							regelmatig	
Operationeel overleg							1x p wk	di mo
Muziek/Cultuur								
Cantorij							1x p wk	wo av
Osgerweekend							1x p jr	za
Repeteren op orgel							1x p wk	wisselend
Fluittrio							3x p jr	

Activiteiten PGO	Ruimte						Frequentie	Dagdeel
	RBK kerk	RBK zalen	GWK kerk	WBE	DCO	Elders		
Ontmoeting/verdieping/zingeving								
Koffiekamer							6x p jr	do mo
Ontmoetingsgroepen:								
- Bijbelkring senioren							9x p jr	di mo
- Bijbelkring 2							9x p jr	do mo
- Kring Da Costa							4x p jr	vr av
- 45-65 jaar							9x p jr	di av
- zin in het weekend							9x p jr	vr mi
- Geloofsexpressie							8x p jr	
Bibliodrama							8x p jaar	wo av + do av
Bibliodans							4x p jaar	di av
Eetgroep jongeren							elke mnd	vr av
Lecto Divinia							8x p jaar	ma av
Sobere maaltijden							in 40 dgn tijd	wo av
Nieuwkomers bijeenkomst							1x p jr	zo mo
Signaleringsoverleg +DPO							3x per jaar	
Pastorale gesprekken							incidenteel	wisselend
Tienseos							1x p mnd	elke vr
Wiedclub							af en toe	
Griekenlandreis							1x p 2 jr	week lang
Gesprekskring transcendentie							6x p jr	di mi
Literatuur en religie							10x p jr	ma av of di mi
Themabijeenkomsten VOS							10x p jr	wisselend
Huiskamergesprekken							6x per jaar	versch dagen
Wandelingen							2x p jr	
Kloosterweekend							1x p jr	weekend
Serie handelingen/Paulus							7 x p jr	di en do av
Sinterklaasactie							1x per jaar	rond sinterklaas
Jaarlijkse grote activiteiten								
Running Dinner							1x p jr	za mi + av
Kerstspel								
- voorbereidingen								
- Repetities							4x voor kerst	zo av + zo mi
- Decor bouwen							5x voor kerst	za mi of een av
- Opbouw							2 dgn voor kerst	
- Uitvoering							kerstavond	kerstavond
Seniorenkerstfeest							1x p jr	rond kerst
Lichtjesavond							1x p jr	in nov

Bijlage 3: Activiteiten per gebouw (eigen gebruik en externen)

Gebruik van de gebouwen								
Gebruik	Regenboogkerk		Opmerkingen	Gebruik	Groene Kerk		Opmerkingen	
	Kerkzaal	Zalen			Kerkzaal	WBE		
EIGEN GEBRUIK				EIGEN GEBRUIK				
Kerkdienst PGO			gedurende april-okt	Kerkdienst PGO			gedurende nov-mrt	
Koffiedrinken na dienst			gedurende april-okt	Koffiedrinken na dienst			gedurende nov-mrt	
Crèche/KND			incidenteel	Crèche/KND			incidenteel	
Jeugdmiddag			3x per jaar?	Dagwacht			elke di mo	
BM			8x p jr	Op adem komen			elke wo mi	
Taalgroepvergaderingen			22x p jr	Avondgebeden			wo av 40 dgn tijd	
Gemeenteavond			2x per jaar	Goede week diensten			do, vr en za av goede week	
Andere overleggen			regelmatig	Bijzondere diensten			vespers, lessons&carols	
				Taizé viering			Om de maand	
Cantorij			elke week wo av april-okt	Kerkenraad			4x p jr	
Repeteren muziek			wekelijks	Taalgroepvergaderingen			12x p jr	
Osgerveekend			1x p jr	Andere overleggen			regelmatig	
				Bezoekgroep				
Bijbelkringen			2x p mnd (2 groepen)	Operationeel overleg			elke di mo	
Bibliodans			4x per jaar					
Eetgroep jongeren			1x p mnd	Cantorij			elke week wo avo nov-mrt	
Nieuwkomersbijeenkomst			1x p jr	Repeteren muziek			wekelijks	
Signaleringsoverleg + DPO			2x p jr	Osgerveekend			1x p jr	
Pastorale gesprekken			incidenteel					
Tienseers			1x p mnd	Koffiekamer			6x per jaar	
				Gespreksgroepen			3 gr wv 2: 9x pjr en 1: 4x pjr	
Running Dinner			1x per jaar	Bibliodrama			2 groepen elk 4x p jr	
Kerstspel			va half nov-kerst	Lecto divina			8x p jr	
				Sobere maaltijden			5x p jr	
EXTERNEN / VERHUUR				Signaleringsoverleg + DPO			1x p jr	
Zevende Dag Adventisten			Elke za + 4-6x pjr zomi	Pastorale gesprekken			incidenteel	
Troubadours			Uitvoering (2x) +GR	Sinterklaasactie			1x p jr	
Cappella Pro Cantibus			Reps + uitvoeringen					
Orgelles Cor			1x p wk	Lichtjesavond			1x p jr	
Viering Hofdijkschool			Vieringen Pasen + Kerst					
Viering Leidse Houtschool			Vieringen Pasen + Kerst	EXTERNEN / VERHUUR				
Uitvaartdienst			incidenteel (1x p jr)	Uitvaartdienst			= verhuur: 76x in 2022	
Amnesty + ander goed doel			Voorber/collectebus punt	Condoleance			= verhuur: 76x in 2022	
Vrijwilligers Oke			Jrlijkse bedankje vrijw	Huwelijk			= verhuur: 2à3x p jr	
Incident. Verhuur (Jumbo)			reclame shoot	Receptie			= verhuur: 2x p jr	
Toonkunstkoor (concert)			incidenteel (1x p jr)	Cappella Pro Cantibus			Reps + uitvoeringen	
				Orgelconcerten			serie van 3 in sept	
				Spelen orgel/vleugel			wekelijks	